

Lesbrief 14 - Oosters en Westers Christendom

Jaar 2

Kim Nataraja

Deze invloedrijke bloei van het christelijke contemplatieve gebed in de woestijn van Egypte, Palestina en Syrië duurde ongeveer twee eeuwen. Aan het begin van de 5de eeuw bracht Cassianus het mee naar het Westen. In 415 stichtte hij twee kloosters in Marseille, één voor vrouwen en één voor mannen. In zijn 'Instellingen – Leven en streven van monniken' en zijn 'Gesprekken' reikt hij ons zijn kennis en ervaring van de eerste Christelijke woestijngemeenschappen en hun onderricht aan, vooral die van Evagrius. In diens geschriften komt John Main de meditatie op het spoor, een discipline die de geest tot rust brengt door het herhalen van een korte 'formule' of kort gebed. "O God, kom mij te hulp, Heer, haast u mij te helpen" (Psalm 70,2). De heilige Benedictus haalde Cassianus later herhaaldelijk aan in zijn 'Regel' en moedigde zijn monniken aan de 'Gesprekken' van Cassianus dagelijks te lezen. In de Donkere Eeuwen aan het eind van de 6de eeuw die volgden op de migratie van de Germaanse stammen en de afbraak van het Westerse Romeinse Rijk ging deze praktijk die tot contemplatie leidt echter ondergronds. Het behoorde tot het vakgebied van een paar heiligen en bloeide in het algemeen meer op in bepaalde roerige en onzekere tijden. Pas in onze eeuw ontdekte John Main deze manier van bidden opnieuw en hij gaf aan dat deze manier voor iedereen geschikt is.

In het Oosten bleef deze vorm van bidden de spiritualiteit van de Orthodoxe Kerk nochtans voeden. Het onderricht van de 4de-eeuwse Woestijnmonniken, zoals dit is opgeschreven door o.a. Evagrius en Diadochus van Photike, bleef grote invloed uitoefenen, vooral hun vermaning om 'voortdurend te bidden' door het herhalen van een korte zin. Deze contemplatieve vorm van bidden werd eerst bekend als het 'Gebed van de Naam', daarna als het 'Gebed van het Hart' en vervolgens als het 'Jezusgebed'.

De oorsprong van het 'Jezusgebed' stamt uit de Evangelien:

De blinde bedelaar Bartimeüs roept: 'Zoon van David, Jezus, heb medelijden met mij.' (Mc 10,47) en de tollenaar, die alleen maar zegt: "O God, wees mij, zondaar, genadig" (Lc 18,13) wordt door Jezus geprezen.

Beroemde theologen die onderricht gaven over het 'Jezusgebed' waren St. Simeon, de Nieuwe Theoloog (10de eeuw), St. Gregorius Palamas (14de eeuw), St. Nicodemus van de Heilige Berg en St. Seraphim van Sarov (18de eeuw) en Theophanus de Kluizenaar (19de eeuw).

Het 'Jezusgebed' werd door Griekse missionarissen naar Rusland gebracht. Daar zorgde de vertaling van de 'Filokalia' en de anonieme 19de-eeuwse klassieker uit de Russische Orthodoxe spiritualiteit 'De weg van de pelgrim' ervoor dat het Westen opnieuw aandacht kreeg voor deze vorm van gebed. Net zoals in de visie van John Main werd het de manier van bidden voor de gewone mens van elke rang en stand i.p.v. dat het slechts het behoorde tot het vakgebied van een paar heiligen.

Het is prachtig te zien hoe vanuit een zelfde bron, de Woestijnspiritualiteit en vooral de leringen van Evagrius, een manier van bidden voortkwam die nu zowel door de Westerse als door de Oosterse Christenheid beschouwd wordt als een authentieke vorm van bidden voor de gewone Christen.